

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 9Co/134/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1113215766
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 02. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Magdaléna Floreková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2021:1113215766.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Magdalény Florekovej a členov senátu JUDr. Romana Huszára a JUDr. Zuzany Posluchovej v právnej veci žalobcov : 1. R. N., nar. XX. X. XXXX, bytom J. Č.. XXX, XXX XX G., 2. C. N., nar. XX. XX. XXXX, bytom J. Č.. XXX, XXX XX G., žalobcovia 1, 2 zastúpení Advokátskou kanceláriou Fons iuris, s.r.o., Bratislava, Kominárska 2, proti žalovanej : Všeobecná úverová banka, a.s., Mlynské Nivy č. 1, Bratislava, IČO : 31 320 155, o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, na odvolanie žalobcov 1, 2 proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 9. 4. 2019 č.k. 8C/90/2013 - 382, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.
Žalovaná **m á** voči žalobcom 1, 2 nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1/ Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcov 1, 2, ktorou sa voči žalovanej domáhali určenia, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam zo dňa 13. 3. 2008 č. XXX/XXXXXXXX/XX-XXX/XXX, uzavretá medzi žalobcami ako záložcami a žalovanou ako záložným veriteľom, je neplatná. Súd po vykonanom dokazovaní skutkovo ustálil, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti reg. č. XXX/XXXXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 13. 03. 2008 bola medzi žalobcami ako záložcami a žalovanou ako záložným veriteľom uzatvorená za účelom zabezpečenia úveru. Úver vo výške 3.100.000, - Sk bol poskytnutý na základe zmluvy o financovaní bývania reg. č. XXX/XXXXXXXX/XX-XXX/XXXX zo dňa 13. 03. 2008 (ďalej len „zmluva o financovaní bývania“) uzatvorenej medzi žalovanou ako veriteľom a dlžníkom G. C., ktorého zastupovala jeho sestra R.B. N., rodená C. (manželka syna žalobcov C. N., nevesta žalobcov) a spoludlžníčkou X. C. (sesternica R. N.). Zmluva o financovaní bývania bola uzatvorená za účelom zaplata kúpnej ceny objektu úveru, ktorým bol rodinný dom súpisné č. XXX postavený na pozemku parc. č. XXXX/X, zapísaná na liste vlastníctva č. XXXX, pre kat. územie J.. Kupujúcimi rodinného domu boli v zmysle kúpnej zmluvy o prevode spoluvlastníckych podielov nehnuteľností zo dňa 08. 02. 2008 C. N., (syn žalobcov) a jeho manželka R.W.S. N., rodená C.. Dňa 24. 04. 2009 došlo k uzatvoreniu zmluvy o prevzatí častí dlhu novým spoludlžníkom. Touto zmluvou nastala zmena v osobe spoludlžníka zo Zmluvy o financovaní bývania, a namiesto pôvodnej spoludlžníčky X. C. (sesternica R. N., nevesty žalobcov) sa stala novou spoludlžníčkou zo zmluvy o financovaní bývania X. J.. Dňa 24. 04. 2009 bol okrem zmluvy o prevzatí dlhu uzatvorený aj Dodatok k zmluve o financovaní bývania, v zmysle ktorého došlo k zmene záhlavia tejto zmluvy, tak, že namiesto X. C. sa stala spoludlžníčkou X. J.P..

2/ Po určitom období riadneho splácania úveru poskytnutého žalovanou na základe zmluvy o financovaní bývania, došlo od mája 2010 k postupnej delikvencii s jeho splácaním. V dôsledku tejto skutočnosti žalovaná v zmysle zmluvy o financovaní bývania v znení jej dodatku a Všeobecných obchodných podmienok VUB, a.s., ktoré sú jej neoddeliteľnou súčasťou, pristúpila k vyhláseniu predčasnej splatnosti poskytnutého úveru a vymáhaniu dlžnej čiastky spolu s príslušenstvom. Žalovaná

tak vyzvala na zaplatenie splatného dlhu dlžníka G. C., ako aj X. J. z titulu jej postavenia spoludlžníčky v zmysle uzatvorenej zmluvy o prevzatí časti dlhu novým spoludlžníkom zo dňa 24. 04. 2009 a dodatku č. 1 k zmluve o financovaní bývania. Spoludlžníčka X. J. pod doručení výzvy žalovanej na zaplatenie splatného dlhu dlžníka G. C., uviedla, že žiaden úver jej žalovanou nikdy nebol poskytnutý a nikdy nepodpísala so žalovanou zmluvu o prevzatí dlhu reg. č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXXX ako aj dodatok k zmluve o financovaní bývania. O tomto údajnom záväzku sa dozvedela až doručením upomienky na zaplatenie od žalovanej. V čase podpisovania týchto zmlúv sa v Slovenskej republike nenachádzala, pretože dlhodobo žije v zahraničí. Mala za to, že sa za ňu pri podpise týchto zmlúv niekto vydával, zneužil jej osobné údaje a sfaľšoval jej podpis. Preto podala trestné oznámenie na neznáameho páchatela, na základe ktorého bolo OKP ORP Trenčín dňa 21. 04. 2010 pod ČVS: M.-XXX/X-M.-P.-XXXX podľa ustanovenia § 199 ods. 1 Trestného poriadku začaté trestné stíhanie za zločin podvodu podľa ustanovenia § 221 ods. 1, 3a Trestného zákona. V trestnom konaní sa R. N. (nevesta žalobcov) priznala, že sfaľšovala podpis X. J. ako spoludlžníčky na uvedených zmluvách.

3/ Dňa 05. 03. 2012 X. J. podala na Okresný súd v Trenčíne žalobu proti žalovaným G. C., X. C., Všeobecná úverová banka, a.s. o určenie neplatnosti zmluvy o prevzatí dlhu reg. č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXXX ako aj dodatku k úverovej zmluve reg. č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 13. 03. 2008. Konanie bolo vedené na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 15C 30/2013. Súd rozsudkom č. k. 15C 30/2013 zo dňa 18. 06. 2013, s poukazom na zistenia v trestnom konaní ČVS:M.-XXX/X-M.-P.-XXXX (priznanie R. N., že sfaľšovala podpis X. J.) určil napádané právne úkony za neplatné. R. N. v čase podpisovania zmluvy o financovaní bývania a zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti reg. č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 13. 03. 2008 pracovala ako externý finančný poradca žalovanej (vykonávala poradenské a finančné služby pre klientov VUB, a.s.). V dôsledku delikvencie dlžníkov so splácaním záväzku vyplývajúceho z uzatvorenej zmluvy o financovaní bývania žalovaná v súlade so zmluvou vyhlásila predčasnú splatnosť celého zostatku úveru s príslušenstvom. Žalovaná ako záložný veriteľ pristúpila v zmysle zmluvy a v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 40/1964 Zb. Obč. zák. a v súlade so zákonom č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách, k realizácii záložného práva formou dobrovoľnej dražby. Žalovaná v súlade so zákonom č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách uzatvorila s dražobníkom - Dražobná spoločnosť, a.s., Gunduličová č. 3, Bratislava, IČO: 35 849 703 (ďalej len „dražobník“) zmluvu o vykonaní dražby. Na základe tejto zmluvy a v dôsledku rozhodnutia žalovanej ako navrhovateľa dražby o realizácii záložného práva predajom žalobcov založených nehnuteľností na dražbe, bol dražobník poverený organizáciou dobrovoľnej dražby.

4/ V zmysle ustanovenia § 12 č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách má dražobník povinnosť zabezpečiť ohodnotenie predmetu dražby, pričom samotné ohodnotenie a stanovenie ceny predmetu dražby určí znalec znaleckým posudkom. Dražobník zabezpečil ohodnotenie dražených nehnuteľností znalcom W. S. N., ktorý vypracoval znalecký posudok č. X/XXXX zo dňa 18. 01. 2013. Cena podľa tohto znaleckého posudku predstavuje všeobecnú hodnotu dražených nehnuteľností vypočítanú metódou polohovej diferenciácie, ktorá zohľadňuje okrem iného dosahované predajné ceny porovnateľných nehnuteľností v danej lokalite na relevantnom trhu k dátumu jeho ohodnotenia ako aj účelu vypracovania znaleckého posudku.

5/ Uznesením Okresného riaditeľstva PZ v Trenčíne, Odbor kriminálnej polície, 2. Oddelenie všeobecnej kriminality, J. Č.. XXXX, XXX XX P.Č. č. k. ČVS: M.-XXX/X-M.-P.-XXXX zo dňa 19. 04. 2012 bolo podľa ustanovenia § 215 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku trestné stíhanie začaté za zločin podvodu podľa ustanovenia § 221 ods. 1, 3 písm. a) Trestného zákona zastavené, pretože skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Žalobcovia dňa 25. 02. 2013 podali na Okresný súd Trenčín návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým žiadali, aby súd uložil žalovanej povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva k nehnuteľnostiam, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej. Okresný súd Bratislava I, ktorému bola vec z Okresného súdu Trenčín postúpená dňa 21. 03. 2013, návrhu uznesením č. k. 14C 57/2013 - 165 zo dňa 02. 04. 2013 v celom rozsahu vyhovel a súčasne určil žalobcom povinnosť do 30 dní odo dňa doručenia predbežného opatrenia podať na príslušný súd návrh na začatie konania o určenie neplatnosti zmluvy.

6/ Súd prvej inštancie v danej veci musel najprv vyhodnocovať, aký procesný právny predpis je potrebné na danú vec aplikovať, či ustanovenia § 80 starého Občianskeho súdneho poriadku, keďže návrh na súd bol podaný dňa 02. 05. 2013 ešte za účinnosti starého Občianskeho súdneho poriadku, alebo ustanovenie § 137 nového Civilného sporového poriadku. Žalobcovia vo veci procesnej prípustnosti žaloby uvádzali, že žalobu podali ešte v roku 2013 za účinnosti starého Občianskeho súdneho poriadku, podľa jeho ust. § 80 písm. c) O.s.p. Išlo o návrh na rozhodnutie o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Podľa názoru žalobcov ustanovenie § 137 Civilného sporového poriadku nemožno v spojení s prechodnými ustanoveniami Civilného sporového

poriadku vykladať tak, že žaloba podaná podľa starého Občianskeho súdneho poriadku by mala spĺňať ustanovenie § 137 Civilného sporového poriadku a to z dôvodu zákazu retrospektívneho pôsobenia noriem Civilného sporového poriadku. Petit si žalobcovia nastavili podľa ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p. a zmena procesnej právnej úpravy nemôže viesť k zamietnutiu ich žaloby iba preto, že zákonodarcia neskoršou právnou úpravou formálne redukoval okruh určovacích petitov uznávaných procesnou právnou úpravou. Retrospektívny výklad ustanovenia § 137 písm. c) a d) CSP k momentu podania žaloby je neprípustný nie iba z dôvodu retroaktivity procesnej úpravy, ale aj z dôvodu, že takýto výklad by popieral hmotnoprávnu úpravu, z ktorej právo žiadať určenie neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy nesporne plynulo. I napriek tomuto názoru, žalobcovia z dôvodu opatrnosti uvádzali, že v prípade aplikovania na danú vec ustanovenie § 137 písm. c) CSP majú žalobcovia naliehavý právny záujem v tom, že vo veci ide okrem samotného určenia neplatnosti aj o dražbu rodinného domu žalovanou, v ktorom žalobcovia bývajú, a kde bol začatý proces dražby, a žalobcovia by tak prišli o strechu nad hlavou. Ak by súd ustálil, že naliehavý právny záujem v predmetnej veci nie je daný, podľa žalobcov je možné na danú vec aplikovať ustanovenie § 137 písm. d) CSP (o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu). Právo domáhať sa neplatnosti zmluvy potom vyplýva z ustanovení § 53 ods. 5, § 53c a § 53d Obč. zák. s poukazom na ustanovenie § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. 7/ Súd prvej inštancie po vyhodnotení procesnej prípustnosti tejto žaloby s poukazom na jej petit mal za to, že v danej veci je nutná aplikácie novej procesnoprávnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 137 CSP, a to i napriek tomu, že žaloba na súd bola podaná (02. 05. 2013) za účinnosti ustanovenia § 80 starého Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie § 137 CSP zakotvuje členenie súkromnoprávných žalôb, pričom jednotlivé žaloby uvádza demonštratívne. Ide o žalobu na splnenie povinnosti, žalobu o nároku na usporiadanie práv a povinností, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z právneho predpisu, žalobu na určenie, či tu právo je alebo nie je a žalobu na určenie právnej skutočnosti. Existencia, platnosť, či neplatnosť zmluvy sú právnymi skutočnosťami. Ustanovenie § 137 písm. d) CSP výslovne pripúšťa žalobu o určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že tak vyplýva z osobitného právneho predpisu. Je zrejmé, že prípustnosť žaloby na určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti nevyplýva zo žiadneho osobitného predpisu, preto v danom prípade možno konštatovať neprípustnosť tejto určovacej žaloby, následkom čoho súd prvej inštancie žalobu žalobcov v celom rozsahu zamietol.

8/ O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP, vo veci mala úspech žalovaná, pretože súd žalobu žalobcov zamietol, preto súd žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

9/ Uvedený rozsudok napadli včas podaným odvolaním žalobcovia 1, 2, v celom rozsahu, domáhajúc sa buď jeho zrušenia a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, respektíve napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmení tak, že žalobe žalobcov vyhovie. Žalobcovia 1, 2 vytýkali súdu prvej inštancie, že nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ďalej že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a ďalej že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobcovia v odvolaní poukazovali na to, že otázku použitia právneho predpisu v prípade uplatnenia CSP riešil Najvyšší súd SR, ktorý svojím rozhodnutím z 18. decembra 2018 č.k. 6Cdo/30/2018 potvrdil, že podmienky procesnej príslušnosti žalôb na určenie právnej skutočnosti podaných za účinnosti O.s.p., majú sudy posudzovať podľa ustanovení O.s.p. Žalobcovia preto majú v danej právnej veci za to, že súd mal postupovať nie podľa CSP, ale podľa pôvodného právneho predpisu. súd prvej inštancie po doručení vyjadrenia zo strany žalobcov v súvislosti s novou právnou úpravou, vykonával ďalej dokazovanie vo veci, z čoho žalobcovia usúdili, že súd je s touto otázkou vysporiadaný tak, že s argumentáciou žalobcov súhlasí. O to väčšie prekvapenie žalobcov bolo, keď - hoci pokračoval v dokazovaní - súd žalobu žalobcov zamietol práve z dôvodu aplikácie nového právneho predpisu - CSP. Žalobcovia argumentovali aj prechodným ustanovením § 470 ods. 2 CSP, s ktorou argumentáciou sa však súd prvej inštancie tiež relevantne nevysporiadal a na danú vec aplikoval ustanovenia nového právneho predpisu - CSP. Podľa názoru žalobcov je v danej veci nesporné, že ust. § 137 CSP môže dopadať iba na novo podané žaloby podľa CSP. Tým sa súd prvej inštancie dopustil porušenia právnej istoty žalobcov, ako aj ich procesných práv.

10/ Žalobcovia teda prioritne trvali na uplatnení ust. O.s.p. na danú vec, poukazovali však aj na to, že nimi podaná žaloba by bola dôvodná aj podľa ustanovení CSP. Súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku uviedol len, že v prípade predmetnej žaloby je potrebné postupovať podľa § 137 písm. d) CSP, ale že prípustnosť žaloby na určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti nevyplýva zo žiadneho osobitného predpisu, a preto je potrebné konštatovať neprípustnosť takejto určovacej žaloby. Súd rovnako odmietol postup a aplikáciu ust. § 137 písm. c) CSP, a to z dôvodu, že

nejde o uplatňovanie práva zo strany žalobcov, ale o uplatňovanie právnej skutočnosti, z ktorého dôvodu je nutné v danej veci použiť ust. § 137 písm. d/ CSP. Avšak § 80 písm. c/ O.s.p. hovorí o právnom vzťahu a práve, ale nie o právnej skutočnosti, čiže ak bola dôvodná žaloba podľa § 80 písm. c/ O.s.p. tak je podľa žalobcov dôvodná nielen podľa § 137 písm. d/ CSP, ale aj podľa § 137 písm. c/ CSP. Žalobcovia majú za to, že v danej veci ide rovnako tak aj o uplatňovanie ich práva, a teda aj o určenie, či tu právo je alebo nie je v zmysle § 137 písm. c/ CSP, pričom v takom prípade sa vyžaduje existencia naliehavého právneho záujmu, resp. odkaz na právny predpis, a teda aj ustanovenia § 53 ods. 5, § 53c, § 53d Obč. zák., ako aj možnosť podania žaloby podľa zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa, a to podľa § 3 ods. 5. Uvedené predpisy odkazujú na uplatňovanie práv spotrebiteľa, ktorými žalobcovia nepochybne sú, a teda aj na možnosť a dôvodnosť podania žaloby. Žalobcovia ďalej poukazovali na to, že v ich prípade ide o spotrebiteľov a skutočnosť, že uzatvárali len Zmluvu o zriadení záložného práva a nemôžu tak podať žalobu o platnosť/neplatnosť pôvodnej zmluvy, nič nemení na skutočnosti, že ide o spotrebiteľský vzťah. Samotná Zmluva o financovaní bývaní, ktorú mal podľa žalobcov súd prvej inštancie rovnako posudzovať z pohľadu platnosti ako predbežnú otázku v rámci konania, a ktorá bola rovnako predmetom konania, ktorú nemožno podľa žalobcov oddeliť od Zmluvy o zriadení záložného práva, v čl. I bode 1.2 uvádza, že ide o kombináciu hypotekárneho a spotrebiteľského úveru. To znamená, že v danej veci možnosť podania žaloby žalobcov stanovuje osobitný zákon, a to § 11 ods. 4 zákona o spotrebiteľských úveroch.

11/ Podľa názoru žalobcov, by ďalej - bez ohľadu na to, či by išlo o žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p., alebo žalobu podľa § 137 písm. c/ CSP - mali naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, vyplývajúci z existencie stavu objektívnej právnej neistoty medzi žalobcami na jednej strane a žalovanou na strane druhej. Tento názor podporili žalobcovia poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/49/2003, rozhodnutie NS SR zo 6. 12. 2012, sp. zn. 5Cdo/31/2011, rozhodnutie NS ČR zo dňa 20. 5. 2015 sp. zn. 30Cdo/366/2015. Napokon žalobcovia napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie označili za nespreskúmateľný, nakoľko z jeho odôvodnenia nie je zrejmé, na základe čoho súd prvej inštancie dospel k svojmu rozhodnutiu, keď sa tiež nevysporiadal s argumentáciou žalobcov Najvyšší súd SR opakovane vo svojich rozhodnutiach vyjadril potrebu riadneho odôvodnenia ako neoddeliteľnej súčasť práva na spravodlivý súdny proces, t.j. ako jedného z atribútov práva na spravodlivé konanie; obdobne tak učinil vo svojich početných rozhodnutiach Ústavný súd SR. V prípade rozhodnutia o náhrade trov konania žalobcovia osobitne namietali, že súd prvej inštancie o nich nerozhodol podľa § 257 CSP a žalovanej náhradu trov konania nepriznať.

12/ Na odvolanie žalobcov 1, 2 sa písomne vyjadrila žalovaná (č.l. 408, 409 spisu) tak, že navrhovala napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdiť a žalovanej priznať nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Prvoinštančný súd sa podľa žalovanej vysporiadal s otázkami nastolenými v konaní a výrok jeho rozhodnutia je vecne správny. Žalovaná sa plne stotožnila s bodom 22 odôvodnenia predmetného rozsudku, ktorý jasne vysvetľuje možnosť aplikovania ust. § 137 CSP na daný prípad. Poukazyval na rozhodnutie NS SR sp. zn. 5Cdo/120/2017 zo dňa 28. 3. 2019, v ktorom NS SR uviedol, že: "je totiž vecou súdu, aby v zmysle zásady „iura novit curia“ podal právnu kvalifikáciu uplatňovaného nároku. pre analýzu právneho vzťahu strán a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobca vyvodzuje z tohto právneho vzťahu, je tak rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú povahu majú práva a povinnosti strán tvoriace obsah právneho vzťahu."

13/ Ďalšie vyjadrenia strán sporu podané neboli.

14/ Podľa § 470 ods. 1 prechodných ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok účinného od 1.7.2016 (ďalej len „CSP“) ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

15/ Odvolací súd preskúmal a prejednal vec v rozsahu podaného odvolania v zmysle § 379 a § 380 ods. 1 CSP (t.j. v celom rozsahu, bez nariadenia odvolacieho pojednávania); rozsudok bol odvolacím súdom verejne vyhlásený podľa § 378 ods. 1 a § 219 ods. 3 CSP; odvolací súd dospel k záveru, že odvolaniu žalobcov 1, 2 nemožno vyhovieť.

16/ Súd prvej inštancie rozhodol vecne správne, keď žalobu žalobcov 1, 2 zamietol, avšak nesprávne svoje rozhodnutie založil na použití ust. § 137 CSP. Jeho rozhodnutie teda vychádzalo z aplikácie nesprávnej procesnoprávnej normy, keď riešil otázku, na základe ktorého právneho predpisu má skúmať otázku prípustnosti predmetnej žaloby, t.j. či podľa ust. § 80 písm. c/ O.s.p. , alebo podľa ust. § 137 CSP. Túto otázku si súd prvej inštancie nevyriešil správne.

17/ Podľa § 80 písm. c/ O.s.p. (účinného do 30. 6. 2016), návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

18/ Podľa § 137 CSP (účinného od 1. 7. 2016), žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o a/ splnení povinnosti, b/ nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu, c/ určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo d/ určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného právneho predpisu.

19/ V súdnej právnej veci sa žalobcovia 1, 2 domáhajú určenia neplatnosti právneho úkonu (označenej zmluvy o zriadení záložného práva), t.j. domáhajú sa určenia právnej skutočnosti. V súdnej právnej veci nastal stav, kedy bola žaloba (o určení právnej skutočnosti) podaná žalobcami 1, 2 na súde za účinnosti ešte predchádzajúcej právnej procesnej úpravy (O.s.p.), avšak súd rozhoduje už za účinnosti novej procesnej normy (CSP). Otázkou, ktorý právny predpis (či Občiansky súdny poriadok alebo Civilný sporový poriadok) je potrebné aplikovať pri rozhodovaní o otázke existencie naliehavého právneho záujmu v prípade určovacích žalôb vtedy, ak bola takáto žaloba podaná na súde ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (O.s.p.), ale rozhoduje sa o nej za účinnosti už novej právnej úpravy (CSP), riešila právna prax v uzneseniach Najvyššieho súdu SR napr. pod sp. zn. 6Cdo/15/2017, sp. zn. 6Cdo/30/2018, sp. zn. 5Cdo/12/2018, alebo tiež sp. zn. 4Cdo/17/2019, pričom ju vyriešila so záverom, že :

a/ „novú právnu úpravu v Civilnom sporovom poriadku je potrebné v zmysle § 470 ods. 1 CSP aplikovať aj na konania začaté a neskončené pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP, ak nie je v CSP uvedené inak (napr. v ust. § 470 ods. 2 CSP). Oproti pôvodnej právnej úprave v O.s.p. rozlišuje žaloby na určenie práva (§ 137 písm. c/ CSP) a žaloby na určenie právnej skutočnosti (§ 137 písm. d/ CSP). U žalôb na určenie práva nová právna úprava zotrvala na preukázaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (s výnimkou ak tento naliehavý záujem vyplýva z osobitného predpisu). U žalôb na určenie právnej skutočnosti podmienila nová právna úprava možnosť ich podania vtedy, ak požadované určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. Podľa novej právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu. táto právna úprava však nebola v čase rozhodovania súdu prvej inštancie účinná a konajúce súdy tak musia úkony strán sporu (§ 470 ods. 2 CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v O.s.p. v znení účinnom v čase ich uskutočnenia. Takýto postup (žalovanými požadovaná aplikácia predpokladu naliehavého právneho záujmu daného výlučne zákonom pre určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d/ CSP) by bol ústavne nekonformným výkladom danej normy. Je teda potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu ust. § 80 písm. c/ O.s.p.

b/ v čase rozhodovania súdu prvej inštancie otázku naliehavého právneho záujmu ako procesného predpokladu určovacej žaloby upravoval § 80 písm. c/ O.s.p. a preto súdy v základnom konaní správne posudzujú otázku naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c/ O.s.p.

c/ žaloba o určenie neplatnosti právnych úkonov uzavretých medzi žalovaným 1 a žalovaným 2 bola podaná na okresný súd za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Konajúce súdy preto správne posudzovali podmienky procesnej prípustnosti takejto žaloby podľa Občianskeho súdneho poriadku (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP). V súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu žalobcom podanú žalobu považovali za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Podmienkou úspešnosti takejto žaloby je z procesnoprávneho hľadiska existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorú skutočnosť je povinný tvrdiť a preukázať žalobca. Pokiaľ preto konajúce súdy posudzovali najskôr splnenie tejto procesnej podmienky žalobcom podanej žaloby, ich postup nemožno označiť za nesprávny, zjavne sa vymykajúci kogentnému procesnému ustanoveniu. Práve naopak, takýto procesný postup bol v súlade s citovaným ustanovením § 80 písm. c/ O.s.p.“ (porovnaj uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/17/2019 zo dňa 29. 1. 2020).

20/ Vychádzajúc teda z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR v otázke, ktorú právnu úpravu (či O.s.p. alebo CSP) je nutné v danom prípade použiť na rozhodovanie o určovacej žalobe, odvolací súd ustálil, že po správnosti bolo nutné o žalobe o určení právnej skutočnosti (o určení neplatnosti kúpnej zmluvy), a teda aj posudzovanie existencie naliehavého právneho záujmu na žalobcom požadovanom určení, riešiť na základe ust. § 80 písm. c/ O.s.p., t.j. procesnej normy, účinnej do 30. 6. 2016, a to z dôvodu, že žaloba žalobcov 1, 2 o určení právnej skutočnosti bola na súde podaná ešte dňa 2. 5. 2013, t.j. ešte za účinnosti O.s.p. a jeho ustanovenia § 80 písm. c/ (porovnaj citáciu z uznesenia NS SR sp. zn. 4Cdo/17/2019, bod 19 písm. c/ odôvodnenia tohto rozsudku v texte vyššie), a to s poukazom na ust. § 470 ods. 2 prvá veta CSP, ktoré ustanovenie odkazuje na potrebu použitia cit. ust. § 80 písm. c/ O.s.p. Súd prvej inštancie teda riešenie tejto otázky nesprávne podriadil pod ust. § 137 CSP písm. d/ CSP.

21/ Ako ďalej vyplýva z textu vyššie, podmienkou úspešnosti žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je z procesnoprávneho hľadiska existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorá povinnosť zaťažuje žalobcu. Pokiaľ žalobca existenciu naliehavého právneho záujmu na ním požadovanom určení neplatnosti právnej skutočnosti nepreukáže, musí súd takúto žalobu bez ďalšieho zamietnuť.

22/ Odvolací súd teda po vyriešení otázky, ktorú právnu normu je nutné v danom prípade aplikovať, následne skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcov 1, 2 na nimi požadovanom určení neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva, pričom dospel k záveru, že naliehavý právny záujem žalobcov na nimi požadovanom určení nie je daný. Ani určením neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva totiž nedôjde k zmene a ani k zlepšeniu právneho postavenia žalobcov 1, 2 oproti súčasnému stavu. Žalobcovia odôvodňovali svoj naliehavý právny záujem na určení neplatnosti záložnej zmluvy zo dňa 13. 03. 2008 č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX tým, že vo veci ide okrem samotného určenia neplatnosti aj o dražbu ich rodinného domu žalovanou, v ktorom žalobcovia 1, 2 aj bývajú, a kde bol začatý proces dražby; žalobcovia by tak prišli o strechu nad hlavou.

23/ K otázke existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí zo dňa 25. 2. 2009 sp. zn. 4Cdo/89/2007 judikoval, že „záložná zmluva nie je neplatná len preto, že nevznikla pohľadávka, ktorú má zabezpečovať záložné právo založené na tejto zmluve (napr. preto, že nedošlo k uzavretiu zmluvy, podľa ktorej by mala pohľadávka vzniknúť, alebo preto, že takáto zmluva je neplatná a pod.). A aj keď je záložná zmluva platným právnym úkonom, záložné právo nevznikne, ak nevznikla pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať“. V tomto rozhodnutí Najvyšší súd SR ďalej uviedol, že vzhľadom na to, že určením platnosti alebo neplatnosti záložnej zmluvy sa nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi účastníkmi, nemôže byť na takomto určení naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ OSP. Pokiaľ na základe záložnej zmluvy bolo záložné právo vložené do katastra nehnuteľností, právna otázka, či záložná zmluva je alebo nie je platným právnym úkonom predstavuje iba vyriešenie predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či na nehnuteľnostiach žalobcu (ako záložcu) viazne v prospech záložného veriteľa záložné právo. Aj keby záložná zmluva bola neplatným právnym úkonom, prípadné určenie jej neplatnosti nemôže viesť k odstráneniu právnej neistoty žalobcu alebo k zamedzeniu ohrozenia jeho práva. Určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho nepochybné, že vôbec nevzniklo záložné právo a na druhej strane na základe platnej záložnej zmluvy nemusí vždy vzniknúť záložné právo k nehnuteľnostiam, aj keby bolo vložené do katastra nehnuteľností. záložná zmluva nie je neplatná len preto, že nevznikla pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať (napr. preto, že táto zmluva je neplatná a pod.). A naopak, aj keď je záložná zmluva platným právnym úkonom, záložné právo nevznikne, ak napr. nevznikla pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať. Určením platnosti či neplatnosti záložnej zmluvy sa tak nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi jeho účastníkmi, z ktorého dôvodu nemôže byť na takomto určení daný naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm.c/ O.s.p. Stav ohrozenia práva žalobcu alebo neistotu v jeho právnom postavení preto možno odstrániť len určením, či tu je alebo nie je záložné právo, prípadne, ak už došlo k realizácii záložného práva, určením, či tu je alebo nie je iné právo (napr. vlastnícke).

24 / Vo vzťahu k prejednávanej právnej veci keďže žalobcovia 1, 2 nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe v zmysle ust. § 80 písm. c/ O.s.p., nemohli byť v konaní o takejto žalobe úspešní. Súd prvej inštancie v posudzovaní otázky existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na určovacej žalobe teda síce vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď svoje rozhodnutie oprel nesprávne o aplikáciu ust. § 137 CSP namiesto ust. § 80 písm. c/ O.s.p., napriek tomu o žalobe žalobcov 1, 2 rozhodol vecne správne, keď žalobu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy zamietol. Vzhľadom na nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam v danom prípade bolo nutné ako nedôvodnú zamietnuť, a to bez ďalšieho (bez vecného skúmania iných okolností uzavretej zmluvy o zriadení záložného práva). Z uvedeného dôvodu odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

25/ O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP. Žalovaná mala v odvolacom konaní plný úspech, preto jej vzniklo právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania v zmysle § 262 ods. 2 CSP rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

26/ Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zákonov, § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a/ pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c/ je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/ (§ 422 ods.1 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii (§ 427 ods.1 prvá veta CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods.2 CSP).

Dovolaateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolaťela musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a/ dovolaateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b/ dovolaateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c/ dovolaateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods.2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods.1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods.2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods.2 CSP).